

200 ANYS QUE PREPAREN UN ALTRE PROJECTE DE SOCIETAT

BICENTENARI DE LA INDEPENDÈNCIA LLATINOAMERICANA

JUAN LUIS HERNÁNDEZ AVENDAÑO

Universitat Iberoamericana de Puebla, Mèxic

Fa dos-cents anys Mèxic s'anomenava la *Nueva España* i durant tres segles va patir el colonialisme i l'esclavitud. Per a la majoria de la població, això era ben normal i no podia ser de cap altra manera. L'espanyol era el Senyor, els altres els seus servents. Dos capellans de poble, Miguel Hidalgo i José María Morelos, amb l'estendard de la Verge de Guadalupe al capdavant, varen cridar que la realitat podia i havia de ser diferent. Van començar la lluita per la Independència, és a dir, la lluita per tal que el poble fos el subjecte de la seva història, per tal que, amo de la seva llibertat, es governés ell mateix, per tal que hi hagués un projecte de vida per a quanta més gent fos possible.

Hidalgo i Morelos varen ser excomunicats i els seus enemics varen aconseguir veure els seus caps penjats per escarment dels altres. No obstant això, la llavor estava sembrada i Mèxic va veure la llum com a nació independent el 1821. La Independència va ser possible per la força social del poble. Però aquest anhel de llibertat i justícia per als pobres, per a les majories despossèides, per als sense terra, es va estendre per tot el Continent. Al Carib, l'Amèrica Central i la del Sud grans homes i dones varen forjar Independències, van lluitar per tenir drets i, sobretot, per fer nacions lliures.

Què és una nació? Una nació és el "jo col·lectiu", el "nosaltres" que s'uneix per assolir un somni, una utopia, una lluita. Fa dos-cents anys les Independències a Llatinoamèrica van voler construir aquest Nosaltres que avui anomenem Pàtria Gran, la nostra Amèrica mestissa i indígena. Avui, de què ens volem independitzar? Fa dos-cents anys les Independències varen ser bàsicament polítiques. Avui, quina mena d'Independències volem per als nostres pobles?

Fa dos-cents anys el conqueridor s'enduia les riqueses de la nostra terra, tenia els nostres avantpassats d'esclaus i no creia que tots fóssim fills de Déu, fills del mateix Pare que desitja la igualtat i la fraternitat entre tots. Avui, quines lluites d'Independència caldran per resistir, però, sobretot, per lluitar per un nou projecte de societat?

Aquest any que celebrem el bicentenari del crit

d'Independència mexicà, podem recuperar aquest esperit llibertari, identificant els nous crits d'Independència del segle XXI. Aquests crits podrien ser:

a) Independència del capitalisme, voraç, essencialment insolidari i antifratern. Avui la força social del poble, el "Nosaltres" des de Llatinoamèrica té en el capitalisme i les seves seqüeles neoliberals un conqueridor que es nega a donar vida als dèbils mentre insisteix en generar cada vegada més empobrits. Cal llençar el crit d'Independència contra el capitalisme, model econòmic que té en l'egoisme i l'avarícia els seus principis rectors. El crit d'Independència és fomentar i incrementar les xarxes de comerç just, les barates i intercanvis de béns i productes, el suport de les diferents formes d'economia social i solidària, el foment d'una economia basada en el desenvolupament sostenible i l'austeritat com a forma de vida.

b) Independència de les multinacionals, rapinyadores, explotadores i inhumanes. Els conqueridors d'avui vénen amb noms de marques, volen endur-se els molts recursos que té la nostra terra mestissa i indígena. Avui el crit d'Independència és contra la depredació de les multinacionals. La lluita per tenir la terra continua essent un dels factors més importants que dóna Independència. Quan el poble té la terra és lliure i independent.

c) Independència del colonialisme tecnològic i cultural. La nostra Amèrica Llatina és enormement rica en cultura, identitat, tradicions, solidaritats, expressions simbòliques, arts, història. No obstant això, la nostra regió està sempre inundada de noves tecnologies i propostes culturals, principalment dels Estats Units, que bàsicament cerquen consumidors, que basen l'èxit en el tenir i no pas en el ser per als altres, que desenvolupen espiritualitats superficials, que fan individus i no pas persones, autistes en comptes de compromesos socialment. Avui el crit d'Independència és per enfortir la nostra identitat mestissa i indígena, per fer possible un projecte de societat des dels interessos i la cultura de les nostres comunitats, els nostres barris, les nostres nacions.

Pensem en les nostres comunitats, grups, associa-

cions i moviments. ¿Quines altres Independències ens cal encapçalar a dos-cents anys d'aquelles primeres lluites que ens varen llegar Hidalgo, Morelos, Bolívar, San Martín i tants de desconeguts que varen creure que una Pàtria Gran era possible, que varen fer caure les mentalitats que pensaven que no era possible foragitar el conqueridor, que varen vèncer la por d'enfrontar-se a la Inquisició i les seves tortures, que varen animar-ne d'altres en la seva esperança per tenir un projecte de societat diferent al que dominava aleshores? Fa dos-cents anys els llibertadors coneguts i no coneguts varen pensar que un altre món era possible i varen fer les Independències. Avui seguim la petja dels llibertadors i conquerim les nostres Independències. Amb la força social del poble és possible.

Però també aquest 2010 celebrem els 100 anys de la Revolució Mexicana, esdeveniment que va fer caure una dictadura de 33 anys, que va fer de la Constitució de 1917 la primera en garantir drets a obrers i camperols, que va fer d'Emiliano Zapata i Pancho Villa els representants del poble que no varen voler el poder i varen acabar traïts pels que només volien el poder.

La Revolució Mexicana és Zapata dient "la terra és de qui la treballa" i enarborant el lema "Terra i Llibertat". La Revolució és un milió de morts que es varen alçar contra els cacics, hisendats i terratinents que, una vegada més, eren els amos absoluts de la terra. La Revolució és veure els Flores Magón impulsant el dret a la vaga i una jornada laboral de vuit hores diàries. La Revolució és el crit de "sufragi efectiu no reelecció". La Revolució és veure els de Sota canviant les regles injustes de la societat d'aleshores, és veure els de Sota essent protagonistes en la construcció d'un nou projecte de societat.

Fa cent anys els de Sota varen fer la Revolució. Avui, qui està fent les noves Revolucions? Quines noves Revolucions s'hauran de fer? Quines noves Revolucions cal impulsar per aquest segle XXI? Potser en podem identificar dues d'importants:

a) La Revolució contra el govern dels pitjors. Les democràcies que varen arribar als nostres països després de les dictadures estan degenerant en governs municipals, regionals i nacionals de polítics corruptes, mafiosos, narcotraficants. Polítics ignorants que no tenen la més mínima noció de l'interès comú i que només veuen el govern com un botí a repartir entre la seva família i els seus amics. Cal fer la Revolució per tal que la política es revaloritzi, la lluita cívica i ciutadana es

revitalitzi, i sigui el poble qui veritablement governi, sigui amb el seu contrapès organitzat, amb el control i el seguiment de l'agenda pública, amb la mobilització popular, amb la resistència activa en la creació de projectes alternatius.

b) La Revolució contra l'apatia i la desesperança. A vegades sembla que l'eix del mal, és a dir, la impunitat, la violència, el consumisme, el saqueig, l'explotació de les persones no es pot acabar i és més fort que nosaltres. Sovint veiem que els nostres veïns, amics o germans es cansen, s'aparten, es desesperen de tanta ignomínia, de tanta apatia social. Aleshores és just que fem la Revolució. No hi ha res més revolucionari que intentar-ho una vegada més, justament quan ja s'ha provat tot. L'ésser humà és l'únic que pot tornar a començar quan anteriorment ha fracassat. La Revolució contra l'apatia i la desesperança és fonamental en temps en què lluitar, resistir, crear projectes de vida o és de bojós o és de minories escandaloses. Fem la Revolució del dia a dia, on la nostra força física i anímica, el nostre tremp o la nostra desídia es juguen minut a minut.

Quines noves Revolucions s'identifiquen des de la nostra experiència local? A 200 anys de les lluites d'Independència i a 100 de la Revolució Mexicana, semblaria que la nostra Pàtria Gran, la nostra Llatinoamèrica, estigués reclamant noves Independències i noves Revolucions. Pels signes dels temps actuals aquestes lluites estan en tres trinxeres. A la trinxera política és imprescindible el protagonisme del poble, sigui com a ciutadans o com a "jo col·lectiu". Cal que el poble surti més al carrer, apropiant-se de la vida pública. La segona trinxera és el foment del diàleg i de la cultura de la pau davant la violència que es cova com un càncer a les nostres societats. La violència és cada vegada més "útil" per a molts sectors socials. Serà fonamental treballar per la pau i la construcció d'acords entre diferents. Finalment, una trinxera més, podrà ser la feina quotidiana per repartir millor la riquesa que tinguem, poca o molta. "No concentris, distribueix", podria ser un lema per continuar fomentant la solidaritat i un millor repartiment d'allò escàs en la regió més desigual del món que és la nostra Pàtria Gran.

Independència i Revolució. Anhel social que caldrà seguir estimulant per construir una altra societat, amb possibilitats d'oferir vida en abundància, particularment als més petits.